

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 7/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle kumppanuudesta ja yhteistyöstä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Irakin tasavallan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 5 päivänä helmikuuta 2014 lähettänyt ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen kumppanuudesta ja yhteistyöstä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Irakin tasavallan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 215/2013 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- yksikön päällikkö Helena Tuuri, ulkoasiainministeriö
- Senior Research Fellow EU-MENA Wolfgang Muehlberger, The Finnish Institute of International Affairs.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi toukokuussa 2012 Brysselissä allekirjoitetun kumppanuudesta ja yhteistyöstä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Irakin tasavallan välillä tehdyn sopimuksen sekä lain sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Kumppanuus- ja yhteistyösopimus on luonteeltaan sekasopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltion ja osittain Euroopan unionin toimivaltaan. Sopimuksella on tarkoitus kehittää maiden välistä yhteistyötä ja poliittista vuoropuhelua sekä edistää kauppaa ja sijoitusta. Yhteistyön alalle kuuluvat myös muuttoliik-

keeseen, oikeudellisiin kysymyksiin, joukkotuhoukseen, terrorismin ja kansainvälisen rikollisuuden torjuntaan liittyvät kysymykset sekä muun muassa tieteen, teknologian, energian, ympäristön, luonnonvarojen, koulutuksen ja kulttuurin osalta tehtävä yhteistyö. Sopimuksessa todetaan, että sosiaalisen ja kestävä kehityksen tulisi kulkea käsi kädessä taloudellisen kehityksen kanssa ja sen perustana on sopimuspuolten sitoutuminen demokratian periaatteisiin, kansainvälisiin ihmisoikeusinstrumentteihin sekä Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusjulistukseen.

Sopimuspuolet hyväksyvät sopimuksen omien menettelyjensä mukaisesti. Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona sopimuksen tallettaja vastaanottaa sopimuspuolilta viimeisen ilmoituksen sopimuksen voimaantulon edellyttämien menettelyjen saattamisesta päätökseen.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan, kun sopimus tulee voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kumppanuutta ja yhteistyötä koskeva puitesopimus on ensimmäinen EU:n ja Irakin välinen sopimussuhde, ja sillä on näin ollen tärkeä merkitys EU:n ja Irakin välisten suhteiden kehitykselle. EU on Irakin toiseksi suurin kauppakumppani heti Yhdysvaltojen jälkeen. EU:n viennin arvo Irakiin vuonna 2012 oli 4,65 miljardia euroa. EU:n tuonnin arvo Irakista vuonna 2012 oli 12,76 miljardia euroa. Suomen ja Irakin välinen kauppa on ollut suhteellisen vähäistä, joskin se on hallituksen esityksen mukaan viime vuosina ollut kasvussa. Maiden välinen kauppa on perustunut lähes kokonaan Suomen viennille, joka on vaihdellut suuresti yksittäisten kone- ja laitetuotteiden vuoksi.

Sopimuksen tarkoituksena on toimia kehityksenä EU:n ja Irakin laaja-alaiselle yhteistyölle sekä tukea Irakin rauhanomaista sisäistä kehitystä ja sen integroitumista kansainväliseen yhteisöön. Sopimuksen perustana on, että sopimuspuolet kunnioittavat demokraattisia periaatteita, Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusjulistusta sekä muita keskeisiä kansainvälisiä ihmisoikeusinstrumentteja ja oikeusperiaatteita. Osapuolet sitoutuvat myös joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseen ja terrorismin vastaisiin toimiin. Valiokunta toteaa, että mm. ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä joukkotuhoaseiden leviämisen estäminen ovat sopimuksen olennainen osa ja siten sopimusrikkomuksen perusta.

Sopimuksella tavoitellaan kaupan ja sijoitusten edistämistä sopimuspuolten välillä. Siinä huomioidaan sopimuspuolten sitoumukset käydä kauppaa Maailman kauppajärjestön WTO:n

määräysten puitteissa ja toistetaan EU:n tuki Irakin WTO-jäsenyydelle. Sopimuksessa Irak sitoutuu WTO:n perussääntöjen noudattamiseen sekä sitoumuksiin vientitullien, julkisten hankintojen, palveluiden ja investointien osalta. Sopimus parantaa hallituksen esityksen mukaan merkittävästi eurooppalaisten yritysten asemaa Irakin markkinoilla.

Sopimuksessa todetaan, että yhteistyön tulisi tapahtua kestävän kehityksen periaatteita noudattaen ja ympäristöä kunnioittaen. Sopimuksella pyritään tiivistämään yhteistyötä muuttoliikkeen ja turvapaikka-asioiden alalla. Sopimus sisältää oikeudellisesti sitovan omien kansalaisten takaisinottovelvoitteen.

Poliittisen vakauden puute ja epävakaa turvallisuusympäristö korostavat tarvetta tukea kansallista vuoropuhelua ja sovintoprosessia. Irakin nykyinen tilanne voi vaikuttaa valiokunnan saaman asiantuntija-arvion mukaan EU:n ja Irakin välisen kumppanuussopimuksen keski-pitkän aikavälin suunnitteluun ja toimeenpanoon. Valiokunnan näkemyksen mukaan kansainvälisten toimijoiden tulisi tukea vastuullisen ja eri tahot kattavan hallituksen luomista, talouden monipuolistamista ja luotettavan turvallisuussektorin luomista. Näin luodaan pohjaa vakaammalle ja turvallisemmalle yhteiskunnalle, mikä on edellytys EU:n ja Irakin välisen sopimuksen toimeenpanolle pidemmällä aikavälillä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä tarkoitetun sopimuksen siltä

osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan ja

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 6 päivänä toukokuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Timo Soini /ps
vpj. Pertti Salolainen /kok
jäs. Jouni Backman /sd
Jörn Donner /r
Timo Heinonen /kok
Ilkka Kanerva /kok
Ilkka Kantola /sd
Saara Karhu /sd

Mari Kiviniemi /kesk
Katri Komi /kesk
Johannes Koskinen /sd
Tom Packalén /ps
Aila Paloniemi /kesk
Ben Zyskowitz /kok
vjäs. Seppo Kääriäinen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Svinhufvud.